

УЛУУСКА САХА СИРИН СУРУЙААЧЧЫЛАРЫН СОЮХУН 70 СЫЛЛААХ УБУЛУӨЙҮН БЭЛИЭТЭЭНИН

Саха сириҥ суруйааччыларын союхун 70 сылын туолар үбүлүөйүн көрсө билиҥи улуустуугар ытыллыбыт декаданы ахсынны би 9-10 күннэригэр суруйааччылар союзтарыттан кэлбит делегация кыттылаах Чуралчы салиэнньэтигэр уонна Диринг үбүлүөтүгэр буолбут дьаһаллар түмүктэтилэр.

Ахсынны би 9 күнүгэр суруйааччылар делегацияларын улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.Н.Попов приемнаата. Кини күндү ыалдьыттарыгар: Саха сириҥ суруйааччыларын союхун бырабыланын председателин бастакы солбуйааччы Н.Е.Винокурова-Урсунга, СР П.А.Ойунскай аатынан Государственной бириэмийэтин лауреаттарыгар С.П.Ойунскай уонна С.А.Поповка-Сэмэн Тумака, П.Н.Дмитриевка-Туутукка, В.В.Скрябинка-Идэлгигэ, П.Н.Харионовка-Ойукуга итинэн "Саха сирэ" хаһыат норуот духубунан барбарытын проблемаларыгар отделин сэлэдиэсэйиҥэр Т.А.Маркова улуус олохун, үлэтин-хамнаһын, сорукарын билиһиннэрдэ.

Итинтан ыалдьыттар "Айыллаан" Сыннаалаҥ киинигэр үбүлүөй үөрүүлээх муньабыр кэллэр. Фейеба биир дойдулаахты, биллиилээх суруйааччы Сэмэн Тумат айар үлэтин быыстапкага тэҥичи тардыллыбыт (бу быыстапка улуустаагы киин библиотекага үбүлүөй салгы кэрдөрүлүүтэ туруорулуора). Кэрэ-бэлэс үбүлүөйүн алгысчыттар А.Д.Аммосов уонна Е.Н.Макарова аал уот оттон, айах тутан үөрүүлээх

сири-туому толордулар.

Сыннаалаҥ киинин сценатыттан Чуралчыттан төрүттээх суруйааччылар айар үлэлэригэр аниммат литературнай-музыкальнай дьүһүлүүнү СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ Н.М.Заболоцкая салайан ытта. Манна билиҥи суруйааччыларбыт айымньылара иһирэхтик толорулунулар.

Үөрүүлээх муньабыр аспыт культура управлениетин начальнига Д.Д.Попов тылы Улуус Муньабын председателигар, СР Үлэсэ Государственной бириэмийэтин лауреатыгар Г.В.Смирниковка биэрэр. Григорий Викторович Н.Е.Винокурова-Урсунга үбүлүөйүнэн сибээстээн Саха сириҥ суруйааччыларын союхунгар Эбэрдэ суругу уонна өйдөбүннүк бэлэди ытыс таһынытын ортотугар туттарар.

Салгы Н.Е.Винокурова-Урсун Саха сириҥ суруйааччыларын союху тарыллытын, үлэтин тустарынан сийилии кэпсэтэ.

Эһиэхэ ытыллыбыт үбүлүөй декадатын түмүктээһингэ кыттыны ыларга улуус дьаһалтатын ытырытын үөрүүнүн туттубут. Төбө диэтихэ, Чуралчыттан бука барыбыт киэн туттар, биллиилээх элбэх суруйааччыларбыт үүнэн табыстылар, — диэтэ Николай Егорович.

Кини кэнниттэн суруйааччы ыалдьыттары биир-биир бука бары айар үлэлэрин кэпсэттилэр, инники былааннарын билиһиннэрдилэр. Быстахтык ыллааха, Сэмэн Тумат биир дойдулаах суруйааччыларбыт нэһилиэстибэлэрин бөкөттэтигэр, кирилэри үйөтүтүгэ саҥа тулу үлэлэбэтин кэпсэтэ. "Ол эрэри, — диэтэ кини, — бири кыайбатым — Феохист Софронов лирикатын таһааргара иликким, бу мэхэс ыар баттык буола сылдьар. Маныаха поэт биир дойдулаахтара кэмэлэхчэтэрэ диэн эрэбин".

Павел Харитонов-Ойуку киини биир дойдулаахтарыгар, Хаҥаласта төрүттээх суруйааччыларга Чуралчы сирэ айымньылаах үлэ түбүлгэтинэн буолбутун астынан аҕынна. Ол курдук, холобур, С.П.Ефремов манна олорон аатарбыт "Ини-бии" драматын айбыта, Н.Н.Павлов-Тыаһыт мантан суруйааччы буолан тахсыбыта.

— Саха суругунан уус-уран литературата үүнэн тахсыбыт суолунан олорго буолар, — диэтэ суруйааччы, учуонай П.Н.Дмитриев-Туутук. Чуралчыга ааспыт өттүгэр элбэх олоргохотун үөскээбитин сэлэргээн туран, кирилэри утумнаабыт ийэ олоргохотун, Мырыла олохтоордо К.Л.Федоров-Коскыйа олоргохотун "Саха Боотурдара" диэн серияга бөкөткө бэлэмнээбитин билиһиннэрдэ, 1980-нүс сыллардааха обонноор 80 саастаабыр олоргохотун магнитофонна устубутун иһитиннэрдэ.

Журналист, биир дойдулаахты Татяна Маркова кимикэ да литература аартыгар кирилэргэ, суруйааччы буола үүнэргэ хаһыат улахан оруулаабын санатан, айарга холоноочулары "Саха сирэ" хаһыат "Чаран" литературнай страницатыгар суруйууларын ытталларыгар сүбэлээтэ. Олохтоох суруйааччылартан С.Р.Данилов-Роман Данилов, П.П.Федоров-Сомоҕо тыл эттилэр.

Суруйааччылар эбэрдэлэһин элбэх буолла. Улуустаагы ветераннар сэлэстэрин председатели М.Н.Матвеева, чэпчэн доруобуйаны, айымньылаах үлэни баҕаран туран, С.П.Ойунскайга Эбэрдэ суругу, Болтоҕо нэһилиэгин баһылыгын солбуйааччы, Улуус Муньабын депутата В.П.Попов С.А.Поповка-Сэмэн Тумака Болтоҕо нэһилиэгин Бочуоттаах гражданын аата иҥэрлэбит дастабырыаннаһын, предприниматель Г.Г.Дагданча Урсунга, Сэмэн Тумака, Сомоҕо Эбэрдэ суруктары кытта көмүс бөрүлээх уруу-кука баластарын туттартаатылар. Итинник сценага тэрилтэлэр салайааччылары, бөрөстөбүтүлэргэ тахсан истилэр...

Бу күн кизэтин суруйааччылар Чуралчы салиэнньэтинизэби "Мичил" үбүлүөй күндү ыалдьыттарынан буоллулар. Кирилэргэ үбүлүөй үлэтин-хамнаһын туһунан сэлэдиэсэй Марианна Николаевна Яковлева сийилии сэлэргэстэ, үлэһиттарын муньаан "төгүрүк остуол" ытан обонно иити болпуростарыгар көхтөөх кэпсэтинни тэрийдэ.

Нөҥүө күнүгэр суруйааччылар сорукара өттүгэр тарбаһан оҕо уонна элэр аазааччыларын кытары керсүтэ Чуралчы салиэнньэтин иһинээби үөрэх тэрилтэлэригэр, Д.П. Коркин музей-диэтигэр сырыттылар, улуустаагы "Каскылга харды" научнай-практической конференция үлэтигэр кыттынылар.

Күнүс киин библиотекага суруйааччылар элбэх киһи мустубут "төгүрүк остуолга" түмүстүлэр. Манна кэпсэтин кизг уонна дириг буолла.

Суруйааччыларга бастатан бейыл Мындабаайы орто оскулатыгар аһыллыбыт, республикага өссө ханна да суох айар литературнай кылаас үлэтин хайыскаларын туһунан литературнай кылаас преподавателэ В.В.Созонова билиһиннэрдэ, онтон бу кылаас үөрэнээчилэрэ бэйэлэрин маннаҥы хардыларын-хоһооннорун ааһан иһитиннэрдилэр.

"Диринг уоттара" түмөү актыбынай чилиэн А.Д.Аммосов литературнай кириитикэни сайыннарын үбүлүөй наадатын эттэ. Театральнай рецензия букатын да сүлүтүн улахан итэҕэһинэн аахта. Кини литература сайдытыгын буюмдар агардасты бэйэ-бэйэни хайбаһы ханан тохтуй диэн малтачы ыйытта.

Республикабыт үтүөлээх үчүүтала, саха тылын үөрөхтөөбү филолог, бары ытыктыр киһиби Д.С.Постников дойдутун Чуралчыны, дыһун-сэргэтин кураантан быһаары мелиоратор идэтин ылбыт, ол идэтинэн элбэх үлэни ылпыт уонна "Өрүстэр кириилэригэр" диэн дьолунаах

книгэни суруйбут В.В.Яковлев сөптөөх сыанабылы ыла илигиттэн хомойорун биллэрдэ. Норуока бэйэтин санаатын тиздэр иһиттэн В.С.Яковлев-Далан үзүтталымыртан, кандидат учуонай степенни ылбыт наукаҥыттан тохтоон суруйааччы буолбутун аҕынна уонна маны литературага бэриниилээх буолуу үтүөкөн холбурун быһытынан сыналаата. Дмитрий Сергеевич, Г.П.Бешарин ыйбатыны, сүөһүнү, сылгыны иити, сиртэн быйагы ылы, бурдугу үүнэри саҥа норуотун тыһаах буолуутун мэхтиэтин быһытынан манан дьарыктанар дыһыҥо айымньылары аһааха диэтэ. Биир нэһилиэкстэн-Болтоҕотон народнай суруйааччы В.С.Соловьев-Болот Боотур, С.А. Саввин-Кун Дьирбиинэ, М.Ф.Догордунов, Г.И.Макаров-Дьуон Дьаһылы, В.В.Яковлев, С.А.Попов-Сэмэн Тумат курдук биллиилээх суруйааччылар үүнэн тахсыбыттарынан, манна кирилэргэ аниммат, литературнай музей тэрийэргэ итинэн аар-саарга аатырбыт "Евгений Онегин" талааннаахтык тылбаастаабыт Дьуон Дьаһылы аатын иҥэргэ, Россия суруйааччыларын союхун чилиэнэ ыллыллыбыт Сардаана Платонова Ойунскайы Чуралчы суруйааччыларын, Болтоҕо суруйааччыларын кэккэлэригэр киллэргэ, Улуу Куданга үөскээбит Майы Баһытын харыстанар сир оҕорорго, Улуу Куданга сааһааһаа туруорарга эттэ. Ытык кырдыааспыт, итин сэрэ, С.П.Ойунскай 70 сааһын туолуута улууска бэлэстэмизтэбэр, киһиэхэ улуус Бочуоттаах гражданын аата иҥэрлэригэр кирибит этии өйөмтөөбөр улахан хомолто-тун тизгэ. Манна дьаһатан аҕыннаха, бу иһи күн устата Улуус Муньабын депутаттарыгар туһаайан Сардаана Платоновнага улуус Бочуоттаах гражданын аатын иҥэри сиздэхтик быһаарылларыгар баҕа санаа элбэхтик этилинэ.

Түмүгэр Дмитрий Сергеевич бэйэни салайыны, "супер-сокус" олоххо кириилэринэн суруйааччылар ыллыктаах тыллара-өстөрө, куластары иһилилэһин сэмэлэстэ.

"Төгүрүк остуолга" суруйааччыларга элбэх ыйытылар киридилэр, мустубут дьон кизгик ирэ-хоро

кэпсэттилэр. Бу күн кизэтин Диринг бөһүөлэгэр П.П.Федоров-Сомоҕону Россия суруйааччыларын союхун чилиэтин аатын сүлүтүнэн чилиэстэһин буолла. Биз-эргэ суруйааччыларга эбим "Бичик" Национальнай киһигэ кыһатын директора А.В.Егоров, бу киһигэ кыһатын кылаабынай редактора В.Н. Луковцев кыттыны ыла кэллилэр.

Павел Петрович ыалдьыттар, биригэ үлэһит коллегалара, Россия Журналистарын союхун улуустаагы тэрилтэ, "Сага олох" РИХ ГУ, культура, үөрэх тэрилтэлэрэ, диэ кэргэнэ, аймак-билиэ дыһо, дьордот-табаарыстара, нэһилиэк олохтоохторо итиник, истинник эбэрдэлэтилэр. Киһиэхэ Улуус Муньабын председатели Г.В.Смирников үрүг көмүс бэлэни кытта Улуус Муньабын президиумун уонна улуус дьаһалтатын, культура управлениетин начальнига Д.Д.Попов Россиятаагы культура үлэһиттарын профсоюзун Бочуотунай грамоталарын, ЧГФКСИ ректора И.И.Готовцев Махтаа сертификатын, Холтоҕо нэһилиэгин баһылыга А.П. Старостин Эбэрдэ суругу туттардылар. нэһилиэгэ Павел Петровичка убаһаны бэлэстэстэ.

Олохтоох автордартан "Бичик" Национальнай киһигэ кыһатыгар Айыл, Айа, Улдууа Харалы киһигэргэ 2005 с., Роман Данилов киһигэ 2006 с. бөкөттөн тахсар былааннаахтарын үөрө-хөтө иһиттибит.

Ити курдук Саха сириҥ суруйааччыларын союхун 70 сылын туолуута улууска кизг программаахтык, өрө көтөҕүлүүлээхтик атаарыллына.

Р.СИБИРЯКОВА, С.ДАНИЛОВ.

Хартыскаларга: үөһэ ханас — алгысчыт А.Д.Аммосов; үөһэ уҕа — Улуус Муньабын председатели Г.В.Смирников уонна суруйааччы ыалдьыттарыт, алараа бастакы — С.А.Попов — Сэмэн Тумат айар үлэтин быыстапкатын аһым, угаттан ханас — Н.Е.Винокурова — Урсун, С.П.Ойунскай уонна Сэмэн Тумат; алараа иккис — суруйааччылар айымньыларын ырыа-тойук буолан дьаһаллар, ыллыр — Федор Трофимов.

Угтунтан ыалдыгтар "Айылдаан" бичиг-агаг киинигэр убулугей уруулзэх мууныагар кэлигээр. Ойеба биир дойдугахыт, билиг-агаг сурууагыны Сэжэн Тумат айар лэтин бичигстэхата тэничи тар-иллыгыт (бу бичигстэха улуустаагы иин библиотэкада утунуук салгы урдугуллугэ туруоруллууча). Кэ-э-бэлэз убулугейиэн алгысчыгтар Д.Аммосол уюна Е.Н.Макарова ал уст оттон, айах тутан уруулзэх

Павел Харитонов-Ойуку киини ийр дойдулаахтарыгар, Хагаластан өрүттээх сүрүөччилэргэ Чурапчы ирэ айымнылаах үлэ түбүлгэтинэн уолбутун астынан абынна. Ол курдук, холобур, С.П.Ефремов манаа дорон алырбыт "Ини-бии" драманы айбыта, Н.Н.Павлов-Тыаһыт антан сүрүөччү буолан тахсыбы-

Республикабыт үтүөлээх учуута-
саха тылын үөрэхтээрэ филолог,
ыҥыктыыр кинигибит Д.С.Постов
дойдудун Чурапчыны, дыонун-
этин кураантан быһаары мели-
тор үдэтин ылбыт, ол идэтинэн
эһэ үлүн ымыпыт уонна "Бүрүстөр
билилэригэр" диэн дыбуннаах

Түмүгэр Дмитрий Сергеевич
ийн саяийны, "супер-сакун"
аар кириллоринэн суруйааччы-
р ылыктаах тыллара-естер, ку-
стара ийиллбэтин самаласта.
"Төгүрүк остуолга" суруйааччы-
рга элбэх ыйытылар киридилэр,
стубут дьон кизигник ирэ-хорө

Р. СИБИРЯКОВА, С. ДАНИЛОВ.
Хаварьскаларга: үйлээ хангас —
илгэсчиг А.Д. Аммосов; үйлээ унга —
Улус Миньабын председател
Б.В. Самойлов.

С.А.Попов – Сэмэн Тумат айар
эстэн быысталкатын аһын, уугаттан
агас – Н.Е.Винокуров – урсун,
С.П.Ойунскай уонна Сэмэн Тумат,
айаллара иккис – сурууааччылар
айымньылары ырыа-тойук буолан
айаллар, ыһыдыр – дьүүн

"Угва, бичи."

1971 с. Дыкуускайдагум гудчигишисе шохойнай отделегиныг үерэзиг бүтэбиз. Ити сүүл хо ахыбынай позицияг түтүслүт. Нэлмизгэр "Знание" общество алын сүлхүг үзүмгэтин предсе- "Сана олох" РИХ ГУ коллектив.

— Күндү тавидаар Галир Галириевич олоктор турорайбынкан кыргыздар, Полков Валерий Владимирович олоктор турорайбынкан бийлер.

Автор суруугар этиллэр санаа
редакция позициятыгар мэлдэн сөп түбэлэр
буолбатар. Сурууга кыйыллар чохчылар
кырдыктаахтарыгар эгизиктениэни
автор тус бэйэтэ сүтөр.